

Vastaus kirjalliseen kysymykseen lannoitteiden hintojen noususta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Hanna-Leena Mattilan /kesk näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 429/2025 vp:

Miten hallitus aikoo toimia lannoitteiden ja muiden maataloustuotannon panosten hintojen nousun hillitsemiseksi tilanteessa, jossa kansainväliset päätökset, EU:n CBAM-järjestelmä sekä Suomen markkinoiden keskittyneisyys nostavat merkittävästi tuotantokustannuksia ja heikentävät suomalaisen maatalouden kilpailukykyä?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Arviot hiilirajamekanismin vaikutuksesta lannoitteiden hintoihin ovat kesken, eikä tarkan arvion tekeminen tässä vaiheessa ole vielä mahdollista. Vaikka itse hiilirajamekanismin säädös on ollut voimassa jo vuodesta 2023, sen toimeenpanon kannalta olennaiset toimeenpanosäädökset ovat tähän asti puuttuneet. Euroopan komission erittäin myöhäinen asian toimeenpano on johtanut tähän tilanteeseen. Tästä epävarmuudesta on johtunut lannoitekaupan hermostunut tilanne EU-markkinoilla syksyllä 2025. On todennäköistä, että hiilirajamekanismi nostaa lannoitteiden hintaa vuodesta 2026 alkaen, mutta muutoksen suuruutta on vaikea vielä arvioida.

EU-maille hiilirajamekanismin vaikutukset ovat kuitenkin melko yhteneväisiä ja tarkoituksena on myös EU:n alueen lannoitetuotannon kilpailukyvyn ylläpitäminen. Hiilirajamekanismin kautta pyritään huomioimaan tuontilannoitteiden päästöt, mikä osaltaan tasaa lannoitevalmistajien kilpailutilannetta EU:n sisäisen ja EU:n ulkopuolisen tuotannon välillä.

Lannoitteiden hintakehitys on ollut poikkeuksellinen vuoden 2021 jälkeen. Venäjän hyökkäyssodan uhka ja lopulta sen laajeneminen Ukrainassa nostivat hintoja jo loppuvuodesta 2021 lähtien. Erityisesti vuonna 2022 energian ja lannoitteiden hinnat olivat korkealla, mutta laskivat jo kesään 2023 mennessä nykyiselle tasolle, mikä on aikaisempaa tasoa jonkin verran korkeampi.

EU:n tavoitteena on päästöjen hillitsemisen lisäksi myös irrottautua Venäjä-riippuvuuksista. Lannoitteet ovat yksi huomattava hyödyke, jossa EU:n on pyrittävä tulevana vuosina parempaan omavaraisuuteen ja monipuolisempiin tuontikanaviin. Suomi tukee näitä toimia.

Valtioneuvosto on EU-valmistelussa korostanut hiilirajamekanismin hallitun käyttöönoton merkitystä, jotta yritykset ja toimijat pystyisivät valmistautumaan tuontituotteiden kustannusten nousuun ja tarvittaessa muuttamaan hankintaketjujaan.

Erityisesti mekanismin aloitusvaiheessa, kun todennettuja päästöarvotietoja tuontilannoitteista ei ole saatavilla, sovelletaan oletusarvoja, joita korotetaan sääntöjen kiertämisen ehkäisemiseksi. Valtioneuvosto on katsonut, että etenkin vuonna 2026 korotuksen tulisi olla maltillinen. Korotuksen tulisi olla mahdollisimman alhainen, kunnes päästöarvotiedot voidaan perustaa todennettuihin laskelmiin.

Suomessa markkinoidaan useamman valmistajan lannoitteita, jolloin viljelijöillä on mahdollisuus valita eri tuotteiden välillä. Suomi on toisaalta markkina-alueena lannoitteiden osalta melko pieni. Lannoitemarkkinoiden keskittyneisyys ja rajallinen tuontikysyntä voi johtua myös lannoitteiden käyttäjien tottumuksista moniravinnelannoitteisiin, jotka ovat pitkälle jalostettuja tuotteita ja sovitettu usein Suomen viljelyoloihin ja ravinnetarpeisiin. Täsmälleen samanlaisia pitkälle räätälöityjä tuotteita ei välttämättä ole markkinoilla, siksi lannoitteiden osalta valinnat usein päätyvät tietyn valmistajan tuotteisiin.

Valtioneuvosto on päättänyt käynnistää ravinteiden kierrätyksen ja lannoitehuoltovarmuuden tiekartan valmistelun. Tiekartalla pyritään turvaamaan ruuantuotannon huoltovarmuutta vahvistamalla lannoiteomavaraisuutta ja vakaampia lannoitepanosten markkinoita. Kierrätyslannoitemarkkinan kehittäminen tukee Suomen lannoiteomavaraisuuden kehittymistä, vakaampia lannoitepanosten markkinoita ja edistää samalla huoltovarmuutta. Tiekartatyö käynnistyy alkuvuodesta 2026.

Kasvintuotannossa ja erityisesti viljamarkkinoilla tilanne on ollut jo muutamia vuosia melko vakaa. Kansainvälisen viljaneuvoston (IGC) arvion mukaan maailman viljantuotanto kaudella 2025/26 nousee uuteen ennätykseen, mikä painaa hintoja alaspäin runsaan tarjonnan vuoksi. Kauden 2021/2022 poikkeuksellinen korkea taso viljojen hinnoissa on sulanut pois. Luonnonvarakeskuksen (Luke) joulukuun alussa julkaiseman tilaston mukaan tämän syksyn viljasato palautui, kahden aiemman heikon vuoden jälkeen, keskimääräiseksi ja on noin 3,5 miljoonaa tonnia. Viljan käyttötarve kotimaassa on viime vuosina ollut keskimäärin 2,6 miljoonaa tonnia. Tämän vuoden viljasato ylittää selkeästi kotimaan tarpeen, joten kansainvälinen hintatilanne tulee korostetusti näkyviin kotimaan markkinoilla.

Tilastokeskuksen marraskuussa julkaiseman maatalouden tuotantovälineiden ostohintaindeksin mukaan hinnat nousivat keskimäärin 0,6 % vuoden 2025 syyskuussa vuoden takaiseen verrattuna. Yleistasolla tarkasteltuna maatalouden tuotantotarvikkeet ja palvelut maksoivat 0,3 % enemmän ja investoinnit 1,3 % enemmän kuin vuotta aiemmin.

Maatalouden päätuotantopanoksia erikseen tarkasteltaessa lannoitteiden hinnat nousivat 10,5 % vuoden 2025 syyskuussa vuoden takaiseen verrattuna. Muissa päätuotantopanoksissa suunta oli vastaavalla aikavälillä kuitenkin päinvastainen, esimerkiksi energian hinta laski 4,9 % ja eläinten rehujen hinnat laskivat 2,7 %.

Helsingissä 18.12.2025

Maa- ja metsätalousministeri Sari Essayah

VN/36441/2025-MMM-2

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: